

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Γ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου τὸ ἄγιον μάθημα βάθος περιέχει πολὺ ψυχωφελῶν νοημάτων διὰ τοῦτο, ἐάν τις ἀπερισκέπτως ἀναγινώσκῃ αὐτό, εὑρίσκει καὶ τὸ νόημα δύσκολον καὶ τὴν σύνταξιν τῶν λόγων χωρὶς τῆς πρεπούσης ἀκολουθίας, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ παραγγέλματα διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς φύσεως πολλὰ δυσκολοκατόρθωτα· ἐάν δικαῖος πολυπραγμονήσῃ τὰ εὐαγγελικὰ λόγια Ιωάν. 5.
39. κατὰ τὴν δεσποτικὴν ἐντολὴν μετὰ τῆς πρεπούσης σκέψεως καὶ περιεργείας, καὶ ἡ ἔννοια γίνεται σαφῆς, καὶ ἡ ἀκολουθία τοῦ λόγου φαίνεται θαυμασία, καὶ τὰ παραγγέλματα εὔκολα παρίστανται καὶ σωτηρῶδη. Εἰς αὐτὰ τὰ εὐαγγελικὰ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν λόγια βλέπει πρῶτον ποίᾳ διάθεσις ἐστὶν ἀναγκαῖα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα μὴ κατακυριεύσῃ αὐτὸν τὸ ὀλέθριον τῆς φιλαργυρίας πάθος· ἔπειτα ἀκούει τὰς θεοπρεπεῖς ἀπαντήσεις τῶν ἐνστάσεων, δις προβάλλονται οἱ τετυφλωμένοι φιλάργυροι, καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς τούτων ὀλιγοπισίας καὶ ματαιόφρονος πλάνης· κατανοεῖ δὲ πᾶς ὁ θεῖος διδάσκαλος ὑπερυψοῖ τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν ἀπὸ τῆς πολυμερίμνου παραχῆς τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, καὶ

ἔξαπτει εἰς τὰς ψυχὰς τὸν φλογερὸν ἔρωτα τῆς θείας ἀγάπης. Ταῦτην λοιπὸν τὴν οὐράνιον διδασκαλίαν μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας ἀκούσατε.

Ἐπεν ὁ Κύριος· ὁ λύχνος τοῦ Ματ. 6.
22. σώματος ἐστὶν ὁ ὄφθαλμός· ἐάν οὖν ὁ ὄφθαλμός σου ἀπλοῦς ἦ, δόλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἐσται.

« Ο λύχνος τοῦ σώματος ἐστὶν ὁ ὄφθαλμός· ἐάν ὁ ὄφθαλμός σου ὑπάρχῃ ἀπλοῦς, ἥγουν ὑγιῆς, « δόλον τὸ σῶμά σου ἐσται φωτεινόν », τουτέστι πᾶσα κίνησις τῶν μερῶν καὶ μελῶν τοῦ σώματός σου γίνεται εὔστοχος, καὶ κατὰ σκοπὸν καὶ ὡς ἐν μέσῳ τοῦ φωτὸς γιγνομένη· καὶ τὰς χεῖρας εὐδόχως ἐφαπλοῖς, ἐπιλαμβανόμενος, ἥ ἐγγίζων, ἥ ψηλαφῶν, ἥ βαστάζων, ἥ συγκινῶν· καὶ τοὺς πόδας συμμέτρως διευθύνεις περιπατῶν ἥ τρέχων, ἥ πηδῶν· καὶ ἔκαστον τῶν μελῶν τοῦ σώματος κατὰ τὴν χρείαν κινεῖς, καθὼς θέλεις· καὶ αὐτὸς δὲ τὸ σῶμα δόλον ἀπροσπταίστως σχηματίζεις κατὰ τὸν σκοπόν σου, ἴστάμενος, καθήμενος, καμπτόμενος, κατακείμενος, ἀνιστάμενος.

αὐτ. 23.

Ἐὰν δὲ ὁ ὄφθαλμός σου πονη-
ρὸς ἦ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν
ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκό-
τος ἔστι, τὸ σκότος πόσον;

Ἐὰν δὲ ὁ ὄφθαλμός σου πονηρὸς
ὑπάρχῃ, ἥγουν ἐμπαθής καὶ ἀσθενής,
ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται,
πᾶσα δηλαδὴ κίνησις τοῦ σώματός σου
ἀτελῆς ἔσται καὶ ἀνεπιτήδειος, καὶ ὅμοια
ταῖς γινομέναις ἐν νυκτὶ καὶ σκοτεινῷ τό-
πῳ· τοιαῦτα εἰσὶ τὰ κινήματά σου ἐν μέσῳ
τοῦ φωτός, ὅποια εἰσὶν ἐν μέσῳ τοῦ σκό-
τους, ὅταν ὑγιαίνωσιν οἱ ὄφθαλμοί σου. Ἐὰν
λοιπὸν οἱ ὄφθαλμοί σου, οἱ φῶς ὄντες τοῦ
σώματός σου, εἰσὶ σκοτεινοί, πόσον σκοτει-
νὰ καὶ ἀτελῆ ἔσονται τὰ κινήματα τοῦ
σώματος, τοῦ κατὰ φύσιν σκοτεινοῦ;
Ποίον δὲ σκοπὸν ἔχουσι ταῦτα τοῦ σωτῆ-
ρος ἡμῶν τὰ λόγια; ποίαν ἔννοιαν καλύ-
πτουσι ταῦτα τὰ ὀνόματα; διὸν λύχνος
σημαίνει ὁδηγὸν κατὰ τὸ «Λύχνος τοῖς
ποσὶ μου διάνομος σου», ἥγουν οδηγός μου
διάνομος σου· διὸν δὲ ὄφθαλμὸς τον γοῦν· ἐπειδὴ
διάνομος ὁρᾶς καὶ διάνομος ἀκούει· τὸ δὲ σῶμα
τὰς διαθέσεις καὶ τὰ διὰ τοῦ σώματος ἔρ-
γα, φωτεινὰ μὲν τὰ ἀγαθά, σκοτεινὰ δὲ τὰ
πονηρὰ καὶ φαῦλα· ὥστε ὅλον τὸ ἀλληγο-
ρούμενον ὑδηματοῦτο ἐξίν· διὸν δὲ σῶμα
σωματικῆς διαθέσεως καὶ ἔργασίας ἐστὶν διά-
νομος· ἐὰν διάνομος σου ὑπάρχῃ ἀπλοῦς καὶ
ἄκακος, καὶ αἱ διαθέσεις καὶ τὰ ἔργα τοῦ
σώματος σου ἀγαθὰ εἰσὶ καὶ θεάρεστα· ἐὰν
διάνομος σου πονηρός, καὶ πᾶσα διαθέσις
καὶ πρᾶξις τοῦ σώματος σου πονηρὰ ἐστὶν
καὶ διεστραμμένη· διότι, ἐὰν διάνομος σου, δι-

ψαλ. 113.
104.

διάνομος ἔδωκέ σοι πρὸς φωτισμόν σου καὶ
οὐδηγίαν σου, σκοτισθῆ ὑπὸ τῶν πονηρῶν
λογισμῶν, τότε πόσον περισσότερον σκοτει-
ναὶ καὶ διεστραμμέναι ἔσονται αἱ διαθέσεις
καὶ ἐπιθυμίαι τοῦ σώματός σου, αἵτινες σκό-
τος εἰσὶν, ἐπειδὴ ἐπιρρέπουσι καὶ ὄρμῶσι
διὰ παντὸς εἰς τὴν ἀμαρτίαν; Ὅταν δὲ ἀρχι-
στράτηγος σκοτισθῇ, οἱ ὑπ’ αὐτοῦ οὐδηγού-
μενοι στρατιῶται πόσον σκοτισμὸν καὶ
ταραχὴν πάσχουσιν; Ὅταν δὲ ναύαρχος
σκοτισθῇ, πόσον σκοτίζονται οἱ ὑπ’ αὐτοῦ
εὐθυγούμενοι ναῦται; Ὅταν δὲ νοῦς μου
ἀκαταπάντως συλλογίζηται τὰ πονηρὰ
ἔργα, αἱ πρᾶξεις μου ἀναμφιβόλως εἰσὶ
ῥευπωμέναι καὶ πονηραί· διότι διάνομος
οὐδηγεῖ, διάνομος διευθύνει, ἡ πρᾶξις τὸν νοῦν
ἀκολουθεῖ. Ὅποιοί εἰσι τοῦ νοὸς οἱ λογισμοί,
τοιαῦτα εἰσὶ καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὰ ἔργα·
ἶστε ἀνάγκη ἐστίν, ἵνα πᾶσαν τὴν προ-
σοχὴν ἡμῶν ἀφιερώσωμεν πρὸς τὴν φύλα-
ξιν τῆς καθαρότητος καὶ ἀκακίας τοῦ
νοὸς ἡμῶν. Ἐπειδὴ δὲ διάνομος ἀνέφερε
θεωρίαν καὶ πρᾶξιν, οὐδηγὸν καὶ οὐδηγούμε-
νον, νοῦν καὶ σῶμα, ἵνα μὴ πλανηθῶμεν
καὶ νομίσωμεν, διτε δυνάμεθα ἀφιερῶσαι
τὸν μὲν νοῦν εἰς τὸν θεόν, τὸ δὲ σῶμα
εἰς τὴν ματαιότητα, ἐπομένως δέ, διτε δυ-
νάμεθα δουλεύειν δύο δεσπότας, διὰ τοῦτο
προσέθηκε τὰ ἔξης.

Οὐδεὶς δύναται δυσὶ χυρίοις δου-
λεύειν· ἡ γὰρ τὸν ἔνα μισήσει καὶ
τὸν ἔτερον ἀγαπήσει, ἡ ἐνὸς ἀνθέ-
ξεται καὶ τοῦ ἔτερου καταφρονήσει·
οὐ δύνασθε θεῶν δουλεύειν καὶ μαμ-
μωνδι.

Mat. 6.
24.

Οὐδεὶς δύναται δουλεύειν δύο αὐθέντας ἐναντίους τὴν γνώμην· ἐὰν δὲ ὁμογνώμονες ὥστε καὶ σύμφωνοι, δύναται εἰς καὶ ὁ αὐτὸς δουλεύειν καὶ τοὺς δύο· διότι οἱ δύο πρᾶξ. 4, ἐν εἰσι, καθὼς « Ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ » τῶν πιστευόντων μία ἦν», καὶ πολλαὶ ἡσαν χιλιάδες. Ὅτι δὲ περὶ τῶν διαφωνούντων δεσποτῶν λαλεῖ ὁ Κύριος, φανερὸν ἐστὶν ἐκ τῶν ἔξῆς λόγων· « Οὐ δύνασθε » θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾶς ». Τὸ μαμμωνᾶς λέξις ἐστὶν Συριακή, καὶ σημαίνει πλοῦτον καὶ θησαυρούς· εἰσὶ δὲ αὐτοὶ οἱ δύο δεσπόται, ὁ θεὸς καὶ ὁ μαμμωνᾶς ἀσυμβίβαστοι καὶ ἀντιφερόμενοι. Ὁ μὲν θεὸς ἐστὶν δίκαιος, καὶ ἐργασίαν δικαιοσύνης, τηλ. 10, νης ζητεῖ παρὰ τῶν δούλων αὐτοῦ· « Δί- 8. » καὶ οἱ Κύριος, καὶ δικαιοσύνας ἡγάπησεν, » εὐθύντητας εἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ». ὁ μαμμωνᾶς δὲ ἐστὶν ἀδικος, καὶ ἀναγκάζει τοὺς δούλους αὐτοῦ, ἵνα ποιῶσι τῆς ἀδι- 16. κίας τὰ ἔργα· « Ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους » ἐκ τοῦ μαμμωνᾶ τῆς ἀδικίας ». Ὁ μὲν θεὸς θέλει τὸν δοῦλον αὐτοῦ εὖσπλαγχνον καὶ ἐλεήμονα, ὁ δὲ μαμμωνᾶς ἀσπλαγχνον καὶ ἀσυμπαθῆ· ὁ μὲν θεὸς κελεύει τὸν δοῦλον αὐτοῦ, ἵνα ἔχῃ προσηλωμένον καὶ νοῦν καὶ καρδίαν εἰς τὸν οὐρανόν, ὁ δὲ μαμμωνᾶς ἵνα ἀφιερώσῃ καὶ νοῦν καὶ καρδίαν εἰς τὴν γῆν· διὰ τοῦτο οὐ δύναται εἰς καὶ ὁ αὐτὸς δουλεύειν καὶ τοὺς δύο, αλλ' ἡ μισήσει τὸν ἔτερον, ἥγουν τὸν μαμμωνᾶν, καὶ ἀγαπήσει τὸν ἄλλον, ἥγουν τὸν θεόν, ἡ προσκολληθήσεται μετὰ τοῦ μαμμωνᾶ, καὶ καταφρονήσει τὸν θεόν. Διს δὲ τὸ αὐτὸν εἴπεν ὁ Κύριος, ἵνα δεῖξῃ, ὅτι εὔχολος ἡ μετάβασις ἐκ τοῦ ἑνὸς δεσπότου πρὸς τὸν

ἄλλον, καὶ οὕτω καταστήσῃ ἀναπολόγητον τὸν φιλάργυρον. Καθὼς προσκολλώμεθα τῷ μαμμωνῷ, καὶ περιφρονοῦμεν τὸν θεόν, μετὰ τῆς αὐτῆς εὔκολίας, ἐὰν θέλωμεν, μισοῦμεν τὸν μαμμωνᾶν, καὶ ἐδουλεύσαμεν αὐτῷ, καὶ ἀγαπῶμεν τὸν θεόν. Σημείωσαι δὲ τὸ βάρος τῶν λόγων τούτων· « Ἡ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει » τοῦτο σημαίνει, ὅτι, δστις μὲν γίνεται δοῦλος τοῦ θεοῦ, ἐκεῖνος καταφρονεῖ τὴν φιλαργυρίαν, δστις δὲ γίνεται δοῦλος τῆς φιλαργυρίας, ἐκεῖνος περιφρονεῖ τὸν θεόν. Γινώσκει ὁ Κύριος, ὅτι πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεται ὁ φιλάργυρος, λέγων, καὶ πῶς δύναμαι ἀποστρέψαι τὸ πρόσωπόν μου, καὶ καταφρονήσαι τὸν μαμμωνᾶν; ἐγώ, ἄνθρωπος ὁν, χρείαν ἔχω τροφῆς, ποτοῦ, ἐνδύματος· αὐτὰ εἰς πάντα καιρὸν καὶ τόπον οὐκ εἰσὶν εὐπόριστα· ὥστε ἀνάγκη ἐστὶν, ἵνα μεριμνῶ καὶ συνάγω καὶ διὰ τὸ γῆρας, καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν, καὶ διὰ πάντα τὰ πρὸς τὴν χρείαν τῆς ζωῆς μου. Ταύτην μὲν τὴν ἀπάντησιν τοῦ φιλαργύρου παρασιωπεῖ ὁ Κύριος, ἐπιφέρει δὲ τὴν ἀπόκρισιν, λέγων.

Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· μὴ μερι- Mat. 6, 15. μνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίητε· μηδὲ τῷ σῶματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλειον ἐστὶ τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος;

« Ο θεός, πλάσας τὸν ἄνθρωπον, εὐθὺς ὅρισεν εἰς αὐτὸν ἔργον καὶ ὑπηρεσίαν· « Καὶ Γεν. 2, 15. » ἐλαβε κύριος ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, δην » ἐπλασε, καὶ ἐθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ » τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσ-

» σειν » ὁμοίως καὶ ὅτε διὰ τὴν ἀμαρτίαν
ἔξωρισεν αὐτὸν τοῦ παραδείσου, πάλιν ἐ-
αὐτ. 3. πρόσταξεν αὐτόν, λέγων, « Ἐν ἴδρῳ τοῦ
19. προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου ».
Βλέπομεν δὲ καὶ τὸν οὐρανοβάμονα ἀπόσο-
1. Κορ. 4. λον κοπιῶντα, καὶ ἐργαζόμενον « Ταῖς i-
12. πρᾶξ. 20. » δίαις χερσὶ », καὶ διὰ τοῦ ἐργοχείρου αὐ-
34. τοῦ ἀπαγτῶντα εἰς τὰς χρείας αὐτοῦ, καὶ
τρέφοντα τοὺς μετ' αὐτοῦ ὄντας ἀκούομεν
2. θεο. 3. δὲ αὐτὸν οὐ μόνον παραγγέλλοντα « Ἐν τῷ
10. 10. » ὄνδρατι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ », ἵνα τρεφώ-
μεθα διὰ τοῦ κόπου ήμῶν, ἀλλὰ καὶ πα-
αὐτόθι.
πῶς λοπὸν δὲ Κύριος ήμῶν προστάττει τὸ
« Μὴ μεριμνᾶτε »; τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν
ἀμετρίαν ἐμποδίζει, οὐχὶ τὴν ἐργασίαν καὶ
τὰ ἐργόχειρα ἀλλο ἡ ἀφιέρωσις τῆς ψυχῆς
ήμῶν εἰς τὴν περὶ τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ἐν-
δύματος μέριμναν, καὶ ἀλλο τὸ ἐργόχειρον,
καὶ ἡ ἐργασία, ἡ γινομένη διὰ τὴν τροφὴν
καὶ τὸ ἐνδυμα. Διὰ τοῦτο οὖν οὐκ εἴπεν δὲ
Κύριος μὴ μεριμνᾶτε περὶ τροφῆς, καὶ
ποτοῦ, καὶ ἐνδύματος, ἀλλὰ « Μὴ μερι-
» μνᾶτε τῇ ψυχῇ ήμῶν », ἥγουν μὴ ἀφιέρω-
σητε δλην τὴν ψυχὴν ήμῶν εἰς τὰς
μερίμνας περὶ τοῦ τί φάγητε καὶ τί πίητε
καὶ τί ἐνδύσῃς.. Τὸ τί σημαίνει τὴν ἀ-
κριβολογίαν καὶ φροντίδα τῆς ποσότητος
καὶ ποιότητος τῶν τροφῶν καὶ τῶν ἐνδυμά-
των.. Ὁ ἐγκρατής ἀνθρωπος ἀρκεῖται εἰς
τροφὴν, ὅση ἀναγκαία ἔστι πρὸς τὸ ζῆν,
καὶ εἰς ἐνδυμα ἵκανὸν σκεπάσαι τὴν γύ-
μνωσιν αὐτοῦ. δθεν ἡ οὐδεμίαν ἡ πολλὰ
δλίγητη μέριμναν ἔχει περὶ τούτων: δ ἀκρα-
τῆς καὶ ἀσωτος ζητεῖ πολλάς, πολυειδεῖς

πολυποικίλους τροφάς, πολλὰ καὶ λαμπρὰ:
καὶ πολύτιμα ἐνδύματα· δθεν βλέπεις δλην
τὴν καρδίαν αὐτοῦ προσηλωμένην εἰς τὴν
περὶ τούτων φροντίδα. Ὁ Κύριος ήμῶν οὐκ
εἶπε, σταύρωσαι τὰς χειράς σου, καὶ κάθου
ἀργὸς δλην τὴν ήμέραν, καὶ ἐγὼ ἐξαπο-
στέλλω σοι τροφάς, καὶ ποτά, καὶ ἐνδύ-
ματα, ἀλλὰ μὴ γίνου, λέγει, δοῦλος τῆς
κοιλίας σου, μὴ ἀφιερώσης δλον τὸν νοῦν
σου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σώματός σου.
« Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ». διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ
οὐδεὶς δύναται δουλεύειν δύο αὐθίντας, τὰ
ἐναντία φρονοῦντας, σὺ μὴ γίνου δοῦλος
τῆς κοιλίας καὶ τῆς σωματικῆς σου τρυφῆς,
ἵνα κατασταθῆς δοῦλος τοῦ θεοῦ καὶ δε-
σπότου σου. Πολλὰ δὲ ἐπιχειρήματα προ-
βάλλει δ σωτὴρ ήμῶν, ἵνα πείσῃ ήμᾶς εἰς
τὴν ὑποδοχὴν ταύτης τῆς σωτηριώδους
διδασκαλίας· τὸ πρῶτον ἔστιν ἐκ τῆς θείας
παντοδυναμίας· ἡ ψυχή σου, λέγει, ἔστι
τιμιωτέρα τῆς τροφῆς, τὸ σῶμά σου τιμώ-
τερον τοῦ ἐνδύματος· ὁ θεὸς ἐπλαστε τὴν
ψυχήν σου, ἐποίησε καὶ τὸ σῶμά σου.
ἄρα γε οὖν αὐτὸς δ θεός, δστις ἐδωκέ σοι
ταῦτα τὰ τιμιωτέρα καὶ ὑπέρτερα, οὐ δύ-
ναται δοῦναι σοι καὶ τὰ μικρότερα καὶ εὐ-
τελέστερα, ἥγουν τὴν τροφὴν καὶ τὸ ἐνδυ-
μα; Μετὰ δὲ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἐπάγει
εὐθὺς καὶ ἀλλο, λαβὼν αὐτὸ ἐκ τῶν θησαυ-
ρῶν τῆς θείας αὐτοῦ προνοίας.

Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ ^{Ματ. 26.}
οὐρανοῦ, δτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θε-
ρίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀπο-
θήκας, καὶ ὁ πατὴρ ήμῶν ὁ οὐρά-

νιος τρέφει αὐτά· οὐχὶ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν;

Φέρει εἰς παράδειγμα οὐχὶ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, δν ἡ θεία πρόνοια διὰ τοῦ μάννα καὶ τῆς ὀρτυγομήτρας ἔχόρτασεν, οὐδὲ τὸν Ἡλίαν, δν διὰ τοῦ κόρακος ἔθρεψεν, ἀλλὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ἦγουν τὰ πετῶντα εἰς τὸν ἀέρα τὸν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. Περὶ τούτων δὲ καὶ ὁ προφήτης

^{Ψαλ. 144.}

^{17.}

Δαβὶδ λέγει· «'Ανοίγεις σὺ τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐμπιπλᾶς πᾶν ζῶν εὐδοκίας.—Τῷ

^{Ψαλ. 146.}

^{10.}

» διδόντι τοῖς κτήνεσι τροφὴν αὐτῶν, καὶ » τοῖς γεοσσοῖς τῶν κοράκων, τοῖς ἐπι- » καλουμένοις αὐτόν». Ἐδαλες δὲ τοῦτο θεμέλιον, ἵνα ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος πρὸς τὸ μεῖζον κατασκευάσῃ τὴν ἀπόδειξιν, καὶ ἐξελέγξῃ τὴν ἀνοησίαν τῶν ὀλιγοπίστων ἀνθρώπων· βλέπε, λέγει, τὰ ἐν τῷ ἀέρι πετεινά· αὐτὰ οὐδὲ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ [συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καθὼς ποιοῦσιν οἱ πολυμέριμνοι ἀνθρωποι· ὁ δὲ πατὴρ ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· σὺ διαφέρεις αὐτῶν πολύ· σὺ λογικός, ἐκεῖνα ἄλογα· σὺ ἀθάνατος, ἐκεῖνα διὰ σέ, οὐχὶ σὺ δὲ ἐκεῖνα ἐγένου· ἐδὲ λοιπὸν ὁ θεὸς τρέφη ἐκεῖνα, πόσῳ μᾶλλον θρέψει σέ, τὸν βασιλέα ἐκείνων; Ἐπειτα μετὰ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, καὶ ἄλλο εὐθὺς ἐπάγει, ληφθὲν ἐκ τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐκ τῆς ματαιότητος τῶν μεριμνῶν αὐτοῦ.

^{Ματ. 6,}

^{27.}

Τίς δὲ ἔξ ὑμῶν μεριμνῶν, δύνανται προσθῆναι ἐπὶ τὴν ἥλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα;

(ΚΥΡΙΑΚ. ΕΥΑΓΓΕΛ. ΤΟΜ. Α').

Τίς δύναται, καὶ νύκτα τε καὶ ἡμέραν μεριμνᾶ, ποιῆσαι προσθήκην εἰς τὸ ἀνάσημα τοῦ σώματος αὐτοῦ ἓνα πῆχυν; οὐδείς· Βλέπεις, λέγει, ὅτι εἰς τὴν προσθήκην καὶ αὔξησιν τοῦ σώματός σου οὐδὲν ὅλως δύναται ἡ μέριμνά σου· ὁ μὲν θεὸς αὔξάνει τὸ σῶμά σου, σὺ δὲ οὐδὲ αἰσθάνεσαι ὅλως τὸ πῶς· ἐπειτα ἀπιστεῖς περὶ τοῦ ὅτι ὁ θεός, ὁ ποιῶν τὴν αὔξησιν τοῦ σώματός σου, ἔργον θαυμάσιον καὶ δυσκολώτατον, δύναται δοῦναί σοι τροφὰς καὶ ποτά, ἀλλ᾽ ἀφιεροῖς πᾶσάν σου τὴν φροντίδα εἰς τὴν ἐτοιμασίαν αὐτῶν, καὶ πείθεσαι, ὅτι ἡ μέριμνά σου τρέφει σε, καὶ οὐχὶ ὁ θεός;

Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶ—^{Ματ. 6,}
τε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, πῶς αὔξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει.

Ἐλέγχει ως ματαίαν καὶ τὴν περὶ τοῦ ἐνδύματος μέριμναν τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τί δέ, καθὼς διὰ τὴν μέριμναν τῆς τροφῆς ἐφερε παράδειγμα τὰ πετεινά, οὐκ ἀναφέρει πάλιν τὰ πετεινά, παραδείγματος χάριν τὸν κύκνον, τὸν ταῦνα, τὴν περιστερὰν καὶ ἄλλα πετεινά, θαυμασίως κατεξολισμένα ὑπὸ τῆς ἀπέιρου σοφίας καὶ δυνάμεως τοῦ θεοῦ; Τὰ ἄψυχα καὶ ἀναίσθητα, ἦγουν τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, εἰσὶν εὔτελέστερα τῶν ἐμψύχων καὶ αἰσθητικῶν, τουτέστι τῶν πετεινῶν· διὰ τοῦτο οὖν ἀναφέρει τὰ κρίνα, καὶ οὐχὶ τὰ πετεινά; ἵνα δείξῃ μέν, ὅτι οὐ μόνον τῶν ἐμψύχων προνοεῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν εὔτελεστέρων καὶ ἀναίσθητων χόρτων, ἐλέγξῃ δὲ διὰ τούτων ἴσχυρότερα τὴν τῶν ἀνθρώπων ὀλιγοπιστίαν· διότι,

ἐὰν διὰ τὸ κρίνον, ἥγουν διὰ τὸν χόρτον τὸν εὐμάραντον, προνοῇ ὁ θεὸς καὶ στολίζῃ αὐτὸν μετὰ τοσαύτης καλλονῆς καὶ ὥραιότητος, πόσῳ μᾶλλον προνοεῖ ὑπὲρ τῶν ἐνδυμάτων τῶν κατ' εἰκόνα αὐτοῦ πλασθέντων ἀνθρώπων; Τὰ κρίνα δὲ ἐκ πάντων τῶν χόρτων παραλαβὼν προσάλλει εἰς παράδειγμα διὰ τὴν τούτων εὐθύτητα, καὶ τὴν λευκότητα, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς γῆς ὑψωσιν· εἰσὶ δὲ ταῦτα σύμβολα τῆς δικαιοσύνης καὶ καθαρότητος, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν γηίνων πραγμάτων ἐπάρσεως. Σημείωσαι δέ, ὅτι, καθὼς εἰς τὰ περὶ τῆς τροφῆς οὐκ εἴπεν ὁ Κύριος, μὴ κοπιάζετε, μὴ σπείρετε, μὴ θερίζετε, ἀλλά, μὴ μεριμνᾶτε, οὕτω καὶ εἰς τὰ περὶ τοῦ ἐνδύματος οὐκ εἴπε, μὴ κοπιάζετε, μὴ νήθετε, ἀλλὰ τί μεριμνᾶτε; διότι σκοπὸς τοῦ Κυρίου ἔστιν οὐχὶ ἡ ἀργία τῶν κόπων, τῆς γεωργίας, τῶν ἐργοχείρων, ἀλλ' ἡ παῦσις τῆς πολυμερίμνου φροντίδος τῶν κοσμικῶν πραγμάτων· σκοπὸς τοῦ Κυρίου ἔστιν, ἵνα μεριμνᾶ ὁ ἀνθρωπὸς τὰ τοῦ θεοῦ, καὶ οὐχὶ τὰ τοῦ κόσμου, ἵνα δουλεύῃ τῷ θεῷ, καὶ οὐχὶ τῷ μαμμωνῷ· σκοτὸν ἔχει, ἵνα ἀποδεῖξῃ, ὅτι αἱ μέριμναι ἡμῶν χωρὶς τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας εἰσὶ μάταιαι, ὃ δὲ θεὸς ἔστιν ὁ τὰ πάντα ποιῶν· διὸ λέγει, Καὶ περὶ τοῦ ἐνδύματος διὰ τί μεριμνᾶτε; στοχασθῆτε προσεκτικῶς τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ· αὐτὰ οὐδὲ κοπιάζουσιν, οὐδὲ νήθουσι, καὶ δικαὶοις αὐξάνουσιν ἐνδεδυμένα καὶ θαυμασίως περικεκαλυμμένα.

Mat. 6,
29.

Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων.

Μιμεῖται μὲν ἡ τέχνη τὴν φύσιν, οὐδέποτε δὲ ὑπέρβαίνει τὸ κάλλος αὐτῆς· ποῖος ἡ ζωγράφος ζωγραφεῖ, ἢ κινηφεὺς λευκαίνει, ἢ βαφεὺς χρωματίζει ἴματιον λευκόν, ὥσπερ τὸ κρίνον; Περιβόητος καὶ ἐξάκουστος ὁ Σολομὼν διὰ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ τὰ πλούτην· «Καὶ ἐμεγαλύνθη Σολομὼν ὑπὲρ ^{παραλ.} _{ο., 22.}» πάντας τοὺς βασιλεῖς πλούτῳ καὶ σοφίᾳ· αὐτὸς ἡγάπα τὰ λευκὰ ἐνδύματα, ὡς σύμβολα τῆς καθαρότητος, καὶ ἐσυμβούλευεν, ἵνα λευκοφορῶσι πάντοτε οἱ ἀνθρώποι· «Ἐν ^{Ἐκκλ. 9, 8.}» παντὶ καιρῷ ἔζωσαν ἴματιά σου λευκά· φέρεται δὲ καὶ λόγος, ὅτι αὐτὸς ἴματια λευ- ^{ἴσωσι.} _{ο., 2.} καὶ ἐνεδύετο. Ἀλλ' ἀρά γε ἔδιαφέ ποτε ἐνδύματα λευκὸν ὥσπερ τὸ κρίνον; οὐδὲ ἡ σοφία αὐτοῦ ἐνόησε τρόπον, οὐδὲ ὁ πλοῦτος αὐτοῦ εὗρε πόρον εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς τοσαύτης καὶ τοιαύτης λευκότητος· ἡ ὥραιότης τοῦ κρίνου ἐνίκησε πᾶσαν τὴν δόξαν τοῦ Σολομῶντος· ἔμεινεν ὅπιστα τοῦ μικροτάτου ἔργου τῆς φύσεως ὁ σοφώτερος πάντων τῶν ἀνθρώπων· καὶ δικαίως, διότι τὰ μὲν τῆς φύσεως ἔργα εἰσὶ ποιήματα τοῦ θεοῦ, τὰ δὲ τῆς τέχνης εἰσὶ κατασκευαὶ τῶν ἀνθρώπων· Ἀνακηρύξας οὖν ὁ Κύριος τὴν δόξαν τοῦ Σολομῶντος κατωτέραν τῆς καλλονῆς τῶν κρίνων, ἐπιφέρει εὐθὺς τὸν ἔλεγχον, λέγων·

Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σή- ^{Mat. 6,} _{30.} μεροῦ ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ θεὸς οἵτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι;

Τί ἔστι τὸ κρίνον; χόρτος τοῦ ἀγροῦ· σήμερον βλέπεις αὐτὸν εἰς τὸν ἀγρόν, αὔριον ξηραίνεται, καὶ βάλλεις αὐτὸν εἰς τὸν φοῦρ-

νον. Ἀνθρωποι, λοιπόν, λέγει, ὀλιγόπιστοι, ἐὰν ὁ θεὸς τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ τὸν ἐφήμερον τόσον στολίζῃ, ὥστε ἡ εὐπρέπεια αὐτοῦ ὑπερβαίνει τὸν καλλωπισμὸν τῶν ἐνδυμάτων τοῦ ἐνδόξοτάτου Σολομῶντος, πόσον περισσότερον φροντίζει διὰ τὰ ἐνδύματα ὑμῶν; ὑμεῖς πλάσμα αὐτοῦ ἀθάνατον, ὑμνολόγοι τῆς δόξης καὶ λάτραι τῆς θεότητος αὐτοῦ αἰώνιοι· δὶς ὑμᾶς ἔδωκε νόμους, ἔχειροτόνησε προφήτας, ἔξαπτέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἤτοι μασέ βασιλείαν ἀτελεύτητον. Βλέπετε δὲ διὰ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ τὸν σήμερον δῆτα καὶ αὔριον ἔγραινόμενον τόσην [πρόνοιαν] θεοῦ· βλέπετε, λέγω, τὸ κρίνον τόσον ἐστολισμένον, ἐπειτα ἀμφιβάλλετε εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ θεοῦ τὴν περὶ ὑμᾶς; ἀμφιβάλλετε, δτὶ δὲ θεὸς δώσει ὑμῖν τὰς ἀναγκαίας τροφὰς καὶ τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἐνδύματα; τοῦτο ἀληθῶς ἐστιν ὀλιγοπιστία.

Mat. 6,
3.

Μή οὖν μεριμνήσητε, λέγοντες τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα;

Ίδοὺ ὅλος ὁ σκοπὸς καὶ τὸ συμπέρασμα τῶν εὐαγγελικῶν λόγων τοῦ σωτῆρος. Καὶ σημείωσαι πάλιν, δτὶ οὐ λέγει, Μή μεριμνήσης παντελῶς, κάθου ἀργὸς καὶ περίμενε, ἵνα καταβῇ οὐρανόθεν ἡ τροφὴ σου καὶ τὸ ἐνδύμα σου· οὐχὶ τοῦτο λέγει, ἀλλὰ τὴν ὑπερβολὴν κοιλάζει, καὶ θέλει, ἵνα ἐλευθερωθῶσιν οἱ ἄνθρωποι τῆς κοιλιοδουλείας καὶ τῶν κόπων τῆς πολυασχόλου ματαιότητος τῶν περιττῶν ἐνδυμάτων. Βλέπε δὲ πῶς ἐφύλαξαν τὴν ἐντολὴν ταύτην οἱ ἐπουράνιοι ἄνθρωποι, οἱ θεομακάριοι ἀπόστολοι· αὐτοὶ

οὐκ ἔστερξαν ἐγκαταλεῖψαι τὸ εὐαγγελικὸν ἔγχυμα διὰ τὴν μέριμναν τῆς τραπέζης· « Οὐκ ἀρεστὸν ἔστιν ὑμᾶς, καταλείψαν· πράξ. 6, 2. » τὰς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, διακονεῖν τραπέζης»· ζαΐς»· οὐκ ἔκριναν ὅμως εὑλογον, ἵνα καταφορούντσωσι παντελῶς τὴν τοιαύτην ἀνάγκην· οὐκ εἶπόν αὐτοῖς, Πίψατε πᾶσαν φροντίδα, δὲ θεὸς ἔξαποστέλλει ὑμῖν οὐρανόθεν τροφὰς καὶ ἱμάτια, ἀλλὰ ἀφιέρωσαν μὲν πᾶσαν τὴν ἐαυτῶν μέριμναν εἰς τὴν προσευχὴν καὶ εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ εὐαγγελίου· ὕρισαν δὲ ἐπτὰ ἄνδρας, ἵνα ἐτοιμάζωσι τὰ πρὸς τὴν χρείαν· « Ἐπισκεψάμε- αὐτ. 3, 4. » νοι οὖν, ἀδελφοί, οὕτως εἶπον πρὸς τοὺς τότε χριστιανούς, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρούμενούς ἐπτά, οὓς καταστήσωμεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης· ὑμεῖς δέ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διάκονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν». Βλέπομεν λοιπὸν ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου, δτὶ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου ὑμῶν τὴν ὑπερβολὴν ἐμποδίζουσι τῶν περὶ τὰ σωματικὰ φροντίδων, καὶ τὴν ὀλοσχερῆ τῆς ψυχῆς ὑμῶν ἀφιέρωσιν εἰς τὰ γῆινα καὶ ἐγκόσμια πράγματα. Διὰ τί δὲ τοῦτο;

Πάντα γάρ ταῦτα τὰ ἔθυνη ἐπι- Mat. 6,
ζητεῖ: οἵδε γάρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, δτὶ χρήζετε τούτων ἀπάντων.

Οἱ ἔθυικοί, ἦγουν οἱ μὴ πιστεύοντες εἰς τὸν ἀληθινὸν θεόν, ἀφιερωμένον ἔχουσι τὸν νοῦν αὐτῶν εἰς τὰς τροφάς, καὶ τὰ ποτά, καὶ τὰ ἐνδύματα· ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν, νομίζοντες, δτὶ ἡ τυφλὴ τύχη κινεῖ, ὡς ἐπυχε, τὰ ἄνθρωπινα πράγματα, καὶ μὴ πιστεύοντες, δτὶ ὁ θεὸς προνοεῖ τὰ πρὸς τὴν χρείαν παντὸς ἀνθρώπου, σπουδάζουσιν, δσον δύγαν-

ται, ἵνα πρετοιμάζωσι πάντα τὰ πρὸς τὴν
ἰδίαν ἀνάπτασιν· ἄλλοι δὲ μήτε μέλλουσαν
κρίσιν περιμένοντες, μήτε ἀνάσασιν νεκρῶν
προσδοκῶντες, ἀφιεροῦσι πᾶσαν τὴν ἑαυτῶν
μέριμναν εἰς τὰς τῆς παρούσης ζωῆς ἡδο-

^{1. Κορ. 15, 32.}

» πίνακεν· αὐριον γάρ ἀποθήσασιν ». Εἰς
ἡμᾶς δὲ τοὺς χριστιανούς, οἵτινες πιειμόμεν,
ὅτι ὁ θεὸς προνοεῖ ὑπὲρ πάντων, καὶ περιμέ-
νομεν κρίσιν μέλλουσαν καὶ ζωὴν αἰώνιον,
οὐκ ἔστι πρέπον, ἵνα ζῷμεν καὶ πολιτεύω-
μεθα, ὥσπερ οἱ ἔθνικοι. Τοῦτο δὲ καὶ ἀλλα-

^{Μάρκ. 10, 42, 43.}

χοῦ ἐφανέρωσεν ὁ Κύριος, εἰπὼν· « Οἱ δο-
κοῦντες ἄρχειν τῶν ἔθνῶν κατακυριεύουσιν
» αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιά-
» ζουσιν αὐτῶν· οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν ».
Ἐκεῖνοι, πεπλανημένα ἔχοντες φρονήματα,
πεπλανημένα ἔχουσι καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν
τὰ ἔργα· ἡμεῖς δὲ, ἔχοντες πίστιν ἀγίαν,
πρέπον ἔστιν, ἵνα ἀγα τα εἶχωμεν καὶ τὰ γῆται.
Τιμεῖς, λέγει ὁ θεάνθρωπος, πιστεύετε εἰς
τὸν ἀληθινὸν θεὸν τὸν ἐπουράνιον, ὃς εἰς πα-
τὴρ ὑμῶν ἐστι, καὶ γινώσκει, ὅτι ἔχετε
χρείαν τούτων πάντων, ἦγουν καὶ τροφῶν,
καὶ ποτῶν, καὶ ἐνδυμάτων. Βλέπε δέ, πῶς
πανταχόθεν πείθει· οὐκ εἰπεν, οἶδεν ὁ θεός,
ἀλλ᾽ « οἶδεν ὁ πατὴρ ὑμῶν », ἵνα φανερώσῃ
τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλόστοργον αὐτοῦ· ἔπειτα
προσέθηκε τὸ « Οτι χρήζετε τούτων ἀπάν-
των », ἵνα δείξῃ τὸ παντέφορον τῆς αὐ-
τοῦ προνοίας· ὥστε, ὡς θεὸς παντοδύναμος,
δύναται ὅσα θέλει, ὡς παντεπόπτης γνωρί-
ζει τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἡμῶν, ὡς πατὴρ
ἐπιχορηγεῖ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ ὡς πατὴρ
φιλοζοργότατος καὶ θεὸς ἀπειροεύσπλαγχνος
νουθετεῖ ἡμᾶς καὶ ὑπόσχεται, λέγων·

Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ ^{Ματ. 6, 33.}
θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ
ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

Τὸ ὄνομα δικαιοσύνη σημαίνει πᾶσαν
ἀρετὴν· « Αφες ἄρτι, ἔλεγεν ὁ σωτὴρ ἡμῶν
» πρὸς τὸν πρόδρομον αὐτοῦ Ἰωάννην· οὕτω
» γάρ πρέπον ἔστιν ὑμῖν πληρῶσαι πᾶσαν
» δικαιοσύνην », ἦγουν πᾶσαν ἀρετὴν· τὴν
αὐτὴν δὲ ἔννοιαν ἔχει καὶ τὸ « Μακάριοι οἱ ^{Ἄ. 5, 6.}
» πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην »^{10.}
καὶ τὸ « Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἐνεκεν
» δικαιοσύνης ». Οὐεν καὶ τὸ προκείμενον
ὄνομα τῆς δικαιοσύνης πᾶσαν ἀρετὴν ση-
μαίνει, ἦτις τοῦ Θεοῦ ἔστι· καθότι ὁ θεός
ἔστιν ἡ πηγὴ πάσης ἀρετῆς, καὶ παρ’ αὐτοῦ
δίδοται τοῖς ἀνθρώποις ἡ δύναμις τῆς ἐργα-
σίας αὐτῆς. Βλέπε δὲ τὴν ἀμετρον φιλαν-
θρωπίαν τοῦ Θεοῦ· εἰπὼν ὁ Κύριος ἡμῶν,
Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ
καὶ τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς, ἀκόλουθον
ἥν εἰπεῖν, ἔπειτα δὲ ζητεῖτε καὶ τὰ πρὸς τὴν
χρείαν ὑμῶν· αὐτὸς δὲ τοῦτο μὲν παρέλι-
πεν, ἐπισυνῆψε δὲ τὸ « Καὶ ταῦτα πάντα
» προστεθήσεται ὑμῖν ». Εάν ζητῶμεν
παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἵνα δώσῃ ἡμῖν τὴν βασι-
λείαν αὐτοῦ, καὶ ἀξιώσῃ ἡμᾶς τῶν τῆς
ἀρετῆς κατορθωμάτων, αὐτὸς ὑπόσχεται,
ἵνα δώσῃ ἡμῖν ὡς προσθήκην καὶ τροφάς,
καὶ ποτά, καὶ ἐνδύματα, καὶ πάντα τὰ πρὸς
τὴν χρείαν. Χριστιανέ, λέγει σοι, ζήτει τὰ
οὐράνια, καὶ ἐγὼ δίδωμί σοι τὰ ἐπίγεια·
ἀθάνατος ὁν, μὴ καταδεχθῆς ζητῆσαι πα-
ρ’ ἐμοῦ πράγματα εὔτελη καὶ πρόσκαιρα, ζή-
τει τὴν βασιλείαν μου, ζήτει τὴν ἀρετὴν, καὶ
ἐγὼ δίδωμί σοι πάντα τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς.